

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)
 Bolu Abant İzzet Baysal University
 Journal of Faculty of Education

2025, 25(1), 159– 179. [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025..-1422569](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1422569)

Okul Öncesi Resimli Öykü Kitaplarındaki Yaşlılık Kavramının İncelenmesi

Examining the Concept of Old Age in Preschool Picture Story Books

Seçil YILDIZ¹ ID, Nihal AKALIN² ID

Geliş Tarihi (Received): 19.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 18.12.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.03.2025

Öz: Resimli öykü kitapları çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır. Çocukların doğdukları andan itibaren tanıştıkları resimli öykü kitapları onların yaşlılığa karşı tutum ve anlayışlarını etkileyebilir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi resimli öykü kitaplarında yaşlılık kavramının nasıl yansıtıldığının incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen resimli öykü kitapları oluşturmaktadır. Bu bağlamda; resimli öykü kitaplarının okul öncesi dönem çocuklarına uygunluğu ve öykü kitaplarında yaşlı karakterlerin yer alması çalışmanın ölçütlerini ifade etmektedir. Ölçütler doğrultusunda yazarların kütüphanelerinden, anaokullarının kütüphanelerinden ve yayınevlerinden resimli öykü kitaplarına ulaşılmıştır. Bu kitapların 23'ü çeviri, 35'i yerli yayındır. Çalışma verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Oluşturulan kod ve kategoriler çerçevesinde veriler sınıflandırılmıştır. İçerik analizinden elde edilen sonuçlar rapor edilirken frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Temaların mümkün olduğunca tanımlayıcı olmasına dikkat edilmiş ve resimli öykü kitaplarında yer alan görsel kesitlere yer verilerek desteklenmiştir. Çalışma sonucunda öykü kitaplarındaki yaşlı bireylerin, gerçekleştirdiği eylemler, rolleri, aile ve çocuklar üzerindeki etkileri, kıyafetleri ve resmedildikleri mekânlar, nasıl adlandırıldıkları, fiziksel özellikleri, karakter özellikleri ve birlikte resmedildikleri kişiler belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Resimli Öykü Kitapları, Yaşlılık, Yaşlı Karakterler

&

Abstract: Picture story books are used as an indispensable tool in children's education. The illustrated story books that children are introduced to from the moment they are born can affect their attitudes and understanding toward old age. The aim of this study is to examine how the concept of old age is reflected in preschool picture story books. The sample of the research consists of illustrated story books determined by the criteria on sampling method. In this context; The suitability of picture story books for preschool children and the inclusion of elderly characters in the story books represent the criteria of the study. In line with the criteria, illustrated story books were obtained from authors' libraries, kindergarten libraries and publishing houses. 23 of these books are translations and 35 are local publications. Content analysis was used to analyze the study data. The data was classified within the framework of the created code and categories. While reporting the results obtained from the content analysis, frequency and percentage calculations were made. Care was taken to make the themes as descriptive as possible and they were supported by including visual sections in illustrated story books. As a result of the study, the actions of the elderly individuals in the story books, their roles, their effects on the family and children, their clothes and the places where they are depicted, how they are named, their physical characteristics, character traits and character traits and the people they were portrayed with were determined.

Keywords: Preschool, Picture Story books, Old age, Old characters

Atıf/Cite as: Yıldız, S. ve Akalın, N. (2025). Okul öncesi resimli öykü kitaplarındaki yaşlılık kavramının incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 159-179, [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025..-1422569](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1422569).

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Seçil Yıldız, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD, secilyildiz@nevsehir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8032-9639>

² Dr. Öğr. Üyesi Nihal Akalın, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Çocuk Gelişimi Programı nihalakalin@ohu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1968-3724>

1. GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi çocukların gelişimi için kritik bir öneme sahiptir. Bu dönem çocukların yaşadığı dünyayı fark etmeye, akranları ve diğer yetişkinler ile etkileşim kurmaya, yaşadığı toplumun kültürünü ve değerlerini öğrenmeye başladığı bir dönemdir (Atmaca, Gültekin-Akduman & Sarıbaş, 2020). Erken yıllardan itibaren zengin uyarıcılarla donatılmış, yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkân veren öğrenme ortamlarının yaratılması ve çocuğun mümkün olduğu kadar farklı duyularına hitap eden uyarıların sunulması gerekmektedir. Çocuklara sunulan uyarılardan birisi de resimli öykü kitaplarıdır (Can, Kılınççı & Şeker, 2022). Resimli öykü kitapları karakterler aracılığı ile çocukların olayları anlamlandırmasını ve yorumlamasını sağlamakla birlikte kültürel bilgi, değer ve inançları aktarmak için güçlü bir araç vazifesi de görmektedir (Işıtan, 2016). Böylece resimli öykü kitapları çocuklaradünyayı, başkalarının penceresinden yansıtır ve kendi kişisel algılarını oluşturma fırsatı sunar (Mendoza & Reese, 2001). Bu kitaplar, çocukların başta dil gelişimi (Yim, Park, Kim, Han, Song & Son, 2019) olmak üzere gelecekte akademik başarılarının ön koşulu olan (Maki, Voeten, Vauras & Poskiparta, 2001) yazı ve fonolojik farkındalık ile harf bilgisi (Al Otaiba, Connor, Lane, Kosanovich, Schatschneider, Dyrlund & Wright, 2008) gibi erken okuryazarlık beceri gelişimine (Van Kleeck, 2008) ve diğer gelişim alanlarına da uzun vadede katkı sağlamaktadır (Strasser & Seplocha, 2007). Okul öncesi çocukların ufkunu açan ve akademik başarı gelişimleri için önemli olan resimli hikâyeler, çeşitli karakterler aracılığı ile erken yıllardan itibaren kişilik oluşumu ve çocuğun benimsediği değerlerin şekillenmesini desteklemektedir.

Resimli öykülerde çocuklara örnek davranışlar (kardeş sevgisi, yaşlılara hürmet) kazandırması açısından yetişkin karakterlere yer verilmesi gerekmektedir (Karataş, 2014). Fiziksel ve ruhsal özellikleri gerçekçi bir şekilde tasvir edilmiş karakterler ve onların kişilik özellikleri çocukları özdeşim kurmaya, karakterler gibi duymaya, düşünmeye ve eylemde bulunmaya teşvik eder (Monoyiou & Symeonidou, 2016; Sever, 2013). Resimli öykü kitaplarında yer alan bu karakterler, çocuklara pek çok kavramı ve olumlu davranışı kazandırmaktadır. Yaşlılık kavramı, resimli öykü kitaplarında yer alan karakterler aracılığı ile verilebilecek olumlu unsurlardan biridir (Karataş, 2014). Yaşlılık, bireyin doğumu ile başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Iversen & Wilinska, 2020; Moody & Sasser, 2018). Yaşının ilerlemesi sonucu bireyin bedensel fonksiyonlarının yavaşladığı bu dönem, hastalıkların başladığı, edinilen tüm tecrübelerin paylaşıldığı ve aynı zamanda da en sağlıklı kararların alındığı bir dönem olma özelliği taşımaktadır (Yahyaoglu, 2013). Toplum yapısında meydana gelen değişimler, yaşlılık kavramını ve yaşlı bireylerin üstlendiği rolleri de değiştirmiştir.

Geleneksel toplum yapısından, modern toplum yapısına geçerken aile kurumu çeşitli değişimlerden geçmiştir. Geleneksel toplumlarda yaygın olan geniş aile yapısı, modernleşmeyle birlikte çekirdek aile yapısına dönüşmüştür (Parsons, 1995). Anne, baba ve henüz evlenmemiş çocuklardan oluşan aile yapısı, çekirdek aile yapısıdır. Modernleşmeyle birlikte Türkiye’de çekirdek aile yapısına geçişte artış yaşanmıştır. Bu süreçte yaşlı bireyler ve çocuklarının birbirine yakın bölgelerde yaşamayı tercih etmeleri, ülkemizde henüz yaşlı ebeveynlerle çocuklar arasındaki güçlü aile bağlarının kopmamış olduğunun göstergesidir (Aykan & Wolf, 2000).

Çocuklar ve torunlarla vakit geçirmek yaşlı ebeveynlerin hayatını anlamlı kılmaktadır ve onlar için torun sevgisinin ayrı bir yeri vardır. Türk toplumunda torun sahibi olmak, bakımına yardım etmek, onunla vakit geçirmek yaşlı ebeveynler için önemlidir. Her iki ebeveynin de çalıştığı ailelerde, yaşlı bireylerin çocukların bakımını üstlenmesi veya okul sonrası çocuklarla ilgilenmesi, çocuğun gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır (Hazer, 2012). Yaşlı bireylerin toplum yapısı içindeki önemli rolleri; torunlarını gezdirmek, onlara masal anlatmak ve parka götürüp oynatmaktır (Arpacı ve Ersoy, 2008). Ayrıca yaşlı bireyler aile içinde ebeveyn ve çocuk arasında arabuluculuk yapıp, kültür aktarımını sağlamaya yardımcı olmakta ve böylelikle de çocukların yaşamlarına dokunmaktadır (King, Elder & Conger, 2000). Çocukların kişilik gelişiminde önce öz ebeveyni ve kardeşleri daha sonra yaşlı ebeveynler etkili olmaktadır. Ayrıca gün içerisinde zamanlarının çoğunu torunları ile birlikte geçiren yaşlı ebeveynler, davranışları ile de çocuklara

rol model olmaktadır (Anonim, 2002). Bireyin yaşam döngüsünün son halkası olan yaşlılığın, birey için bir anlam ifade etmesi gerekmektedir.

Fiziksel olarak sağlıklı olmak, ekonomik durumun iyi olması, eşin hayatta olması, torunlar, çocuklar ve akranlarla etkileşim içinde olmak, kendini iyi hissetmek yaşlılık sürecine yüklenen anlamı etkilemektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Aile Yapısı Araştırması (2016) yaşlı ebeveynleri en çok mutlu eden şeylerin 64,2% oranında aileleri, 18,1% oranı ile çocukları olduğunu göstermektedir (Altan & Tarhan, 2018). Okul öncesi yıllardan itibaren yaşlanmaya karşı olumlu tutumlar geliştirmek, yaşlılığa en iyi şekilde hazırlanmak, yaşlılığın anlam ve değerini fark edebilmek için yaşlanma ve yaşlılıkla ilgili doğru bilgiler edinmek gerekmektedir (Crawford, 2015; Levy, 2018; Moody & Sasser, 2018). Resimli öykü kitapları, yetişkin karakterler aracılığı ile çocukların yaşlanma sürecine ilişkin bütünsel bir anlayış geliştirerek yaşam döngüsüne yönelik farkındalık kazanmasına, gelecekte kendi yaşlılık dönemine hazırlık yapmasına, yaşlılık ve yaşlanmaya yönelik olumsuz tutumlarla daha kolay baş etmesine yardımcı olacaktır (McGuire & Klein, 2005; Robinson & Howatson-Jones, 2014).

Toplum yapısı içinde zamanla yaşlarından dolayı kişiler ya da gruplar ötekileştirilip genellenerek ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Avcı & Erhan, 2022; Calasanti, Slevin & King, 2006). Toplumda yaşlı bireylere yönelik yaygın olan olumsuz tutumlar; yalnız ve depresyonda olmaları, aile ve yakın arkadaş ilişkilerinden yoksunluk, dış görünüş olarak birbirine benzemeleri ve zayıf, hasta, bakıma muhtaç olmalarıdır (Avcı & Erhan, 2022). Çocukların ise yaşlı bireylere karşı tutumları olumlu ya da olumsuz olabilmektedir (Flamion, Missotten, Marquet & Adam, 2019; Vauclair, Rodrigues, Margues, Esteves, Cunha & Gerardo, 2018). Yaşlı bireylere karşı çocukların olumsuz tutumları; görme bozukluklarının olması, yürüme zorlukları yaşamaları, unutkanlık, algıda yavaşlık; olumlu tutumları ise sıcak kanlı, sevecen, eğlenceli, dost canlısı olmalarıdır (Flamion et al., 2019). Ansello (1997) resimli öykü kitaplarında yaşlı karakterlere yeterince yer verilmediğini ifade etmiş, var olan eserlerde yaşlı karakterlerin genellikle donuk, önemsiz, yaratıcı olmayan sıkıcı tipler olduğunu ve yorgun, üzgün, fakir gibi sıfatlarla nitelendirildiğinin altını çizmiştir. Kitle iletişim araçlarında yer alan yaşlılık tanımlamaları çocukların yaşlılara yönelik tutum ve algılarını etkilemektedir (Kessler, Rakoczy & Staudinger, 2004). Farklı kaynaklardan (resimli öyküler ve medya araçları gibi) edinilen bu tutum ve algılar (Robinson, Callister, Magoffin & Moore, 2007), çocuğun gelecek yaşantısında yaşlılara ve yaşlanmaya yönelik uzun vadeli inançlar oluşturmaya sebep olmaktadır (Hollis-Sawyer & Cuevas, 2013). Kuşaklar arası karşılıklı etkileşimin azalması sonucu, toplumda istenmeyen değerlerin artması kaçınılmaz olmaktadır. Toplumsal değerlerin sürdürülebilirliği ve kuşaklar arası ilişkileri güçlendirmek için resimli öykü kitapları eğitim ortamlarında kullanılmalıdır (Arpacı & Ersoy, 2008; Hazer, 2012). Çocuklar yaşlanma kavramı ve yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumlar içinde olduğu sürece, toplumda tüm bireylerin hakkı olan insanca ve özgürce yaşama, mutlu olma erdemine ulaşabileceklerdir. Bu nedenle özenle seçilmiş resimli öykü kitapları yaşlanmaya karşı olumlu tutumların geliştirilmesine fırsat sunacaktır (McGuire, 1993).

1.1. Araştırmanın amacı

Literatürde resimli öykülerde yaşlılık algısı ve karakterler ile ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Resimli öykü kitaplarında karakterlerin genel özellikleri ile ilgili (Karataş, 2014), karakter eğitimi (Işık, 2017; Kaplan, 2012; Yılmaz, 2016), hayvan karakterler (Donovan, 2011), resimli öykü kitaplarında yaşlı karakterler ve yaşlılık algısı (Korkmaz, Koyuncu Şahin & Gönen, 2018; Yakar ve Yılmaz, 2019), aktif yaşlanma süreci (Avcı ve Erhan, 2022) olduğu görülmektedir. Korkmaz vd., (2018) okul öncesi resimli öykü kitaplarında yaşlılık kavramına ve yaşlı karakterlere çok az değinildiği, dış görünüşleri ve resimli kitaplarda nasıl resmedildikleri üzerinde dururken; Avcı & Erhan (2022), aktif yaşlanma süreci, yaşlılıkta

yaşam kalitesi ve refah seviyesinin artırılmasını incelemişlerdir. Mevcut çalışmada ise yaşlı bireylerin Türk toplumu için önemi, gerçekleştirdiği eylemler, üstlendikleri roller, aile ve çocuklar üzerindeki etkileri, dış görünüşleri, kıyafetleri ve resmedildikleri mekânlar incelenmiştir. Bu nedenle mevcut çalışma, resimli öykü kitaplarında yer alan yaşlılık kavramının incelenmesi amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda, “resimli öykü kitaplarındaki yaşlılık kavramı nasıl yansıtılmaktadır” sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın önemi

İçerik bakımından iyi hazırlanmış resimli öykü kitapları, çocukların büyükanne, büyükbaba ve diğer yaşlı bireylere yönelik tutumları öğrenip geliştirmeleri için önemli kaynaklardır (Sciplino, Smith, Hurme, Rusek & Bäckvik, 2010). Yaşlılık kavramı ve yaşlılık süreci çocuklara resimli öykü kitapları aracılığı ile tanıtılabilir (Avcı & Erhan, 2022). Araştırmalar okul öncesi ve ilkökul öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik önyargılı ifadeler kullandıklarını belirtmektedir (Middlecamp & Gross, 2010; Crawford & Bhattacharya, 2014). Bu araştırma bireyin yaşam döngüsü, yaşlanma süreci ve yaşlılık ile ilgili farkındalık kazandırmak ve çocukların bu döneme ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerini hedeflemesi noktasında önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Resimli öykü kitaplarında yer alan yaşlı karakterlerin nasıl sunulduğunun incelenmesi amacıyla yapılan araştırma nitel bir çalışmadır. Yıldırım & Şimşek (2016) nitel araştırmayı “gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” biçimde ifade etmektedirler. Çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan belge inceleme yöntemi doğrudan gözlem ya da görüşmenin araştırmanın amacına uygun olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın verileri amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt örneklemede, önceden belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme dahil edilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012). Bu bağlamda; resimli öykü kitaplarının okul öncesi dönem çocuklarına uygunluğu, öykü kitaplarında yaşlı karakterlerin yer alması çalışmanın ölçütlerini ifade etmektedir. Bu ölçütlere uymayan öykü kitapları çalışma kapsamına alınmamıştır. Ölçütlere göre seçilen öykü kitaplarının 23’ü çeviri, 35’i yerli yayındır.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen resimli öykü kitapları yazarların kütüphanelerinden, anaokullarının kütüphanelerinden ve yayınevlerinden elde edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan kontrol listesi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacılar arasında görüş birliğini belirlemek için Miles & Huberman (1994)’ın Uzlaşma Yüzdesi=[Görüş birliği/ (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) X 100] formülü kullanılmıştır. Görüş birliği oranı %90 olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Çalışma verilerinin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin içindeki sözcüklerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik olarak yapılır (Büyüköztürk vd., 2012).Oluşturulan kod ve kategoriler çerçevesinde veriler sınıflandırılmıştır. İçerik analizinden elde edilen sonuçlar rapor edilirken frekans ve yüzde hesaplamasından yararlanılmış, temaların mümkün olduğunca tanımlayıcı olmasına dikkat edilmiş ve resimli öykü kitaplarında yer alan görsel kesitlere yer verilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen tema ve kategoriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Resimli Öykü Kitaplarındaki Tema ve Kategoriler

Temalar	Kategoriler
Dış Görünüş	Kıyafetler Aksesuarlar Saç biçimleri Saç renkleri
Resmedilen Mekânlar	İç mekân Dış mekân
Karakterlerin Rol Özellikleri	Sevecen Bilge Eğlenceli Problem çözücü Öğüt veren Yardımsaver Kâşif Esprili Unutkan
Karakterlerin Eylemleri	Spor Oyun oynama Bahçe işleri Tamirat Balık tutma Ev işleri Gazete/kitap okuma Alışveriş
Karakterlerin birlikte resmedildikleri kişiler	Torun Hayvanlar Çocuklar Eşi

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasındadır.

3. BULGULAR

Veri analizi sonucunda elde edilen bulgular tablolar ve açıklamaları halinde aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2.

Yaşlı Kadın Karakterlerin Adlandırılması

Adlandırılma	f	%
Büyükanne/anneanne	14	38
Teyze	6	18
Nine	5	15
Babaanne	4	12
Komşu	3	9
Yaşlı hayvanlar	3	9
Toplam	34	100

Tablo 2'ye göre incelenen resimli öykü kitaplarındaki kadın karakterler en fazla (%38) "büyükanne/anneanne" olarak adlandırılmışlardır. Daha sonra "teyze, nine, babaanne, komşu ve yaşlı hayvan karakterleri" gelmektedir.

Tablo 3.

Yaşlı Erkek Karakterlerin Adlandırılması

Adlandırılma	f	%
Dede	15	54
Büyükbaba	4	14
Komşu	2	7
Amca	2	7
Satıcı	2	7
Yaşlı hayvanlar	2	7
Bekçi	1	4
Toplam	28	100

Tablo 3'e göre, incelenen resimli öykü kitaplarında yer alan erkek yaşlı karakterlerin en çok "dede" (%54) olarak adlandırıldıkları, daha sonra "büyükbaba(%14), komşu (%7), amca (%7), satıcı (%7), yaşlı hayvan karakterleri (%7) ve bekçi (%4)" olarak adlandırıldıkları görülmektedir.

3.1.Karakterlerin Dış Görünüşleri

Karakterlerin dış görünüşleri, karakterlerin kıyafetleri, karakterlerin aksesuarları, karakterlerin saç biçimleri ve renkleri olarak analiz edilmiştir.

3.1.1.Karakterlerin Kıyafetleri

Tablo 4.

Karakterlerin Kıyafetleri

Kıyafetler	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Elbise	30	31	0	0
Kazak	18	19	12	15
Etek	20	21	0	0
Pantolon	10	10	25	26
Tişört	8	8	6	6
Gömlek	5	5	14	14
Yelek	4	4	8	8

Tablo 4'ün Devamı

Palto	2	2	1	1
Ceket	0	0	3	4
Şort	0	0	3	4
Mayo	0	0	1	1
Süveter	0	0	9	11
Toplam	97	100	82	100

Tablo 4'e göre kadın karakterler sırasıyla en fazla elbise (%31), etek (%21), kazak (%9), pantolon (%10), tişört (%8), gömlek (%5), yelek (%4), palto (%2) ile resmedilirken; erkek karakterler en çok pantolon (%15), gömlek (%14), kazak (%15), süveter (%11), yelek (%8), tişört (%6), ceket (%4), şort (%4) ve mayo (%1) ile resmedilmişlerdir.

Şekil 1.

Şekil 2.

Şekil 1'de yaşlı kadın karakterin elbise ile resmedildiği, Şekil 2'deki erkek yaşlı karakterin pantolon ve gömlekle resmedildiği durumlara örnek olarak verilmiştir.

3.1.2. Karakterlerin Aksesuarları

Tablo 5

Karakterlerin Aksesuarları

Aksesuarlar	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Gözlük	22	23	19	30
Takı	19	20	5	8
Çanta	16	17	2	3
Saç aksesuarı	14	15	0	0
Önlük	10	11	1	2
Şapka/bere	5	5	15	23
Baston/koltuk değneği	4	4	2	3
Şal	4	4	0	0
Saat	1	1	2	3
Fular/kravat/papyon	0	0	10	16
Mendil	0	0	1	2
Şemsiye	0	0	2	3
Kemer	0	0	5	8
Toplam	95	100	64	100

Tablo 5'e göre kadın karakterlerin sırasıyla en çok gözlük (%23), takı (%20), çanta (%17), önlük (%11) gibi aksesuarlarla temsil edilirken; erkek en çok gözlük (%30), şapka/bere (%23), fular/kravat/papyon (% 16) gibi aksesuarlarla resmedilmişlerdir.

Şekil 3.

Şekil 4.

Şekil 3 ve 4. Yaşlı kadın ve erkek karakterin aksesuar kullanımına yönelik örnek resimlere yer verilmiştir.

3.1.3.Karakterlerin Saç Biçimleri

Tablo 6

Karakterlerin Saç Biçimleri

Biçimler	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Topuz	18	53	0	0
Kısa	9	26	15	54
Orta	5	15	0	0
Uzun	2	6	0	0
Dökülmüş	0	0	13	46
Toplam	34	100	28	100

Tablo 6'ya göre kadın yaşlı karakterlerin saç biçimlerinin en fazla topuz (53) ve kısa saç (26) biçiminde olduğu; erkek yaşlı karakterlerin saç biçimlerinin ise kısa (% 54) ya da dökülmüş (% 46) biçimde olduğu belirlenmiştir.

Şekil 5.

Şekil 6.

Şekil 5 ve Şekil 6'da yaşlı kadın ve erkek karakterin saç biçimine yönelik örnek resimlere yer verilmiştir.

3.1.4. Karakterlerin Saç Renkleri

Tablo 7

Karakterlerin Saç Renkleri

Renkler	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Beyaz	16	47	17	61
Kahverengi	10	29	8	29
Sarı	8	24	3	11
Toplam	34	100	28	100

Tablo 7'ye göre yaşlı kadın ve erkek karakterlerin saç renklerinin sırasıyla beyaz, kahverengi ve sarı olarak resmedildikleri saptanmıştır. Resmedilen kadın ve erkek yaşlı karakterlerin büyük çoğunluğunun saç renginin beyaz olduğu belirlenmiştir.

Örnek olarak, Şekil 7'de saç rengi beyaz olan yaşlı kadın karakterin resmedildiği görülmektedir. Şekil 8'de ise beyaz saçlı erkek yaşlı karakter yer almaktadır.

Şekil 7.

Şekil 8.

Şekil 7 ve 8. Yaşlı kadın ve erkek karakterin saç rengine yönelik örnek resimlere yer verilmiştir.

3.2. Karakterlerin Resmedildikleri Mekânlar

3.2.1. Karakterlerin Resmedildikleri İç Mekânlar

Tablo 8

Karakterlerin Resmedildikleri İç Mekânlar

İç Mekân	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Ev içi	21	78	6	60
Market	4	15	0	0
Huzurevi	1	4	2	20
Spor Salonu	1	4	0	0
Müze	0	0	1	10
Atölye	0	0	1	10
Toplam	27	100	10	100

Tablo 8'e göre yaşlı kadın karakterlerin resmedildikleri iç mekânların sırasıyla ev içi (% 78), huzurevi (% 4), ve spor salonu (% 4) olduğu; yaşlı erkek karakterlerin ise sırasıyla ev içi (% 60), huzurevi (% 20), müze

(%10) ve atölye (% 10) olduğu belirlenmiştir. Kadın ve erkek yaşlı karakterlerin en fazla ev içi mekânda resmedildikleri belirlenmiştir. Ancak kadın yaşlı karakterler çoğunlukla mutfakta resmedilmiştir. Erkek yaşlı karakterler ise mutfak dışındaki ev içi mekânda çizilmişlerdir.

Şekil 9.

Şekil 10.

Şekil 9 ve 10. Yaşlı kadın ve erkek karakterlerin ev içi mekânda bulunmasına yönelik örnek resimlere yer verilmiştir.

Şekil 9'da torunuyla mutfakta yemek yapan babaanne görülmektedir. Şekil 10'da ise torunuyla birlikte salonda sohbet eden dede yer almaktadır.

3.2.2. Karakterlerin Resmedildikleri Dış Mekânlar

Tablo 9

Karakterlerin Resmedildikleri Dış Mekânlar

Dış Mekân	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Bahçe	4	44	10	56
Sokak/cadde	4	44	4	22
Sahil	1	11	2	11
Stadyum	0	0	1	6
Pazar	0	0	1	6
Toplam	9	100	18	100

Tablo 9'a göre yaşlı kadın karakterlerin resmedildikleri dış mekânların bahçe, sokak/cadde ve sahil olduğu görülmektedir. Yaşlı erkek karakterlerin dış mekânlarda resmedildikleri yerlerin bahçe, sokak/cadde, sahil, stadyum ve pazar olduğu saptanmıştır. Yaşlı karakterlerin en çok resmedildikleri dış mekânın bahçe olduğu görülmektedir.

Şekil 11.

Şekil 12.

Şekil 11'de yaşlı kadın karakter bahçede dış mekânda, Şekil 12'de yaşlı erkek karakter bahçede dış mekânda çizilmiştir

3.3.Karakterlerin Eylemleri

Tablo 10

Karakterlerin Eylemleri

Eylemler/Aktiviteler	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Torunuyla oyun oynama	38	43	32	42
Ev işleri	28	32	2	3
Çocuk bakımı	10	11	8	11
Masal anlatma	5	6	2	3
Örgü örme	3	3	0	0
Bahçe işleri	2	2	12	16
Gezmek	2	2	8	11
Balık tutma	0	0	2	3
Gazete/kitap okuma	0	0	8	11
Maç izlemek	0	0	2	3
Toplam	88	100	76	100

Tablo 10'a göre yaşlı kadın karakterlerin sergiledikleri eylemlerin sırasıyla torunuyla oyun oynama (% 43), ev işleri (% 32), çocuk bakımı (% 11), masal anlatma (% 6) örgü örme (% 3), bahçe işleri (% 2), ve gezmek (% 2) olduğu görülmektedir. Yaşlı erkek karakterler ise en fazla torunuyla oyun oynama (%42), bahçe işleri (% 16), gezmek ve gazete/kitap okuma (% 11) eylemlerini sergiledikleri belirlenmiştir. Yaşlı kadın ve erkek karakterlerin en çok yaptıkları eylemin torunlarıyla oyun oynamak olduğu belirlenmiştir.

Şekil 13.

Şekil 14.

Şekil 13'te yaşlı kadın hayvan karakter torunuyla ebelemece, saklambaç ve kovalamaca oynarken resmedilmiştir. Şekil 14'te yaşlı erkek hayvan karakterin torunuyla oyunlar oynadığı görülmektedir.

3.4. Yaşlıların karakter özellikleri

Tablo 11

Yaşlı Karakterlerin Rol Özellikleri

Karakter özellikleri	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Sevecen	14	35	7	16
Bilge	8	20	14	33
Eğlenceli/neşeli	6	15	3	7
Problem çözücü	3	8	5	12
Öğüt veren	3	8	4	9
Yardımsever	2	5	3	7
Kâşif	2	5	2	5
Esprili	2	5	2	5
Unutkan	0	0	3	7
Toplam	40	100	43	100

Tablo 11'e göre yaşlı kadın karakterlerin rol özelliklerinin sevecen, bilge, eğlenceli/neşeli, problem çözücü, öğüt veren, yardımsever, kaşif ve esprili olma olduğu saptanmıştır. Erkek yaşlı karakterlerinin rol özelliklerinin ise bilge, sevecen ve problem çözücü olmalarıdır

Şekil 15.

Şekil 16.

Şekil 15'te yaşlı kadın karakterin torununa sevgi dolu bir yaklaşımla sarıldığı görülmektedir. Şekil 16'da yaşlı erkek karakterin bilge bir biçimde çocuklara yaklaşması resmedilmiştir.

3.5. Karakterlerin birlikte resmedildikleri kişiler

Tablo 12

Karakterlerin birlikte resmedildikleri kişiler

Birlikte resmedilenler	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Torun	34	53	23	49
Eş	12	19	11	23
Çocukları	10	16	8	17
Diğer çocuklar	5	8	3	6
Hayvanlar	3	5	2	4
Toplam	64	100	47	100

Tablo 12'ye göre yaşlı kadın ve erkek karakterlerin sırasıyla en fazla torunları(% 53), eşleri (% 19), çocukları (% 16), diğer çocuklar (% 8) ve hayvanlarla (% 5) birlikte resmedildikleri belirlenmiştir. Yaşlı kadın karakterlerin torunlarıyla birlikte resmedilme oranları yaşlı erkek karakterleri göre daha fazladır.

Şekil 17.

Şekil 18.

Şekil 17 ve şekil 18’de yaşlı kadın ve erkek karakterlerin torunlarıyla birlikte çizildikleri görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Resimli öykü kitaplarında yer alan yaşlı karakterlerin nasıl sunulduğunun incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada yaşlı bireylerin çoğunlukla büyükanne/anneanne ya da büyükbaba/dede olarak adlandırıldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Korkmaz vd., (2018) ve McGuire (1993), Danowski & Robinson (2012) çalışmalarında resimli öykü kitaplarında yaşlı bireylerin genel olarak büyükanne, büyükbaba, anneanne ve dede ve nine olarak tasvir edildiğini ifade etmektedir. Bu durum yaşlı bireylerin diğer aile bireylerinden yaş olarak daha büyük olmaları ve bu bireylere genellikle daha önceki kuşaklarında aynı şekilde hitap etmesinden kaynaklı olabilir.

Yaşlı kadın karakterlerin genellikle kıyafet olarak; elbise, etek, kazak erkek karakterlerin; pantolon, gömlek, kazak giydiklerini, aksesuar olarak kadınların; gözlük, önlük, takı, çanta, saç aksesuarları erkeklerin; gözlük, şapka ve kravat taktıklarını kadınların saçlarının genellikle beyaz renkli ve topuz şeklinde erkeklerin ise beyaz renkli, kısa ve dökülmüş olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırma ile benzer şekilde Avcı & Erhan (2022), Danowski & Robinson (2012) araştırmalarında yaşlı karakterlerin resimli öykü kitaplarında genellikle beyaz saçlı ve saçları dökülmüş olarak tasvir edildiğini ifade etmektedirler. Yine Korkmaz vd., (2018) ve Crawford (1996) çalışmalarında hem kadın hem erkek yaşlı karakterlerin en çok kullandıkları aksesuarın gözlük olduğunu Crawford & Bhattacharya (2014) kadın yaşlı karakterlerin saçları beyaz, topuz şeklinde ve her iki cinsin de en çok kullandığı aksesuarların gözlük ve önlük olduğunu ortaya koymuşlardır. Yaşlılığın bireysel özellik taşımasının yanı sıra toplumsal değer yargıları ve bakış açılarını da yansıtan bir süreç olması bu sonucu ortaya koymuş olabilir.

Yaşlı kadın karakterlerin resmedildikleri mekânlara bakıldığında en çok ev içi işlerle meşgul oldukları ve yaşlı erkek karakterlerinde bahçe işleriyle uğraştıkları belirlenmiştir. Alan yazında yapılan Crawford (1996), McGuire (2003), Korkmaz vd., (2018) ve Ünlü (2017)’nin çalışmalarının da benzer sonuçları gösterdiği görülmektedir. Yasa, (2021) araştırmasında yaşlı kadın bireylerin kitle iletişim araçlarında genel olarak evde büyükanne, ebeveyn veya eş rolünde pasif bir şekilde sunulduğunu, Arnett (2016) erkeklerin yaşlılık döneminde, baskın özelliklerinin daha esnek bir hal almasının, fiziksel güçlerinin azalmasından dolayı bu özelliklerini eskiden olduğu gibi sürdüremediklerini belirtmiştir. Bu durum cinsiyet odaklı beklentilerin aksine yaşlı kadın karakterlerin ev işleri ve torun bakma konusunda annelere yardım etme ihtiyacı duymasından, yaşlı erkek karakterlerin de boş vakitlerini daha çok bahçe işleriyle ve torunlarını parka götürme gibi sakin aktiviteleri üstlenmiş olmalarından kaynaklı olabilir.

Yaşlı karakterlerin gerçekleştirdiği eylemlere baktığımızda genellikle; torunuyla oyun oynama, ev işleri yapma, çocuk bakma ve bahçe işleri ile meşgul olma şeklinde olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu sonuç Ünlü (2017) tarafından yapılan araştırma da yaşlı bireylerin ev işleri ile meşgul olma bulgusuyla, Avcı ve

Erhan (2019) ve Yakar & Yılmaz (2019) büyükbaba/dede karakterlerinin torunlarıyla oyunlar oynama, onları parka götürme bulgularıyla örtüşmektedir. Geleneksel geniş aile yapısında ebeveyn-çocuk ilişkisi katı ve otoriter bir nitelikte iken büyükanne-torun, büyükbaba-torun ilişkisi daha sıcak ve doğaldır. Özellikle ergenlik döneminde ebeveyn-çocuk ilişkisi çatışmayla sonuçlanan bir özelliğe bürünebilirken büyükanne-torun, büyükbaba-torun ilişkisi daha dengeleyici ve doğal olduğu için kuşaklararası bilgi aktarımı açısından da daha önemli nitelik taşımaktadır (Canatan, 2008; Harper, 2005). Smorti, Tschiesner & Farneti, (2012) büyükanne ve büyükbabaların torunları ile ebeveynlerden daha çok aktivite yaptıklarını belirtmiştir. Bu durumun sebebi yaşlı bireylerin kendilerini yaşadıkları toplumdan soyutlamadıkları, çocuklarına ve torunlarına faydalı olma bilinci içinde olmaları ile ilgili olabilir.

Yaşlı karakterlerin; sevecen, bilge, problem çözücü ve öğüt veren rol özellikleri taşıması araştırma sonuçları arasındadır. Alan yazın incelendiğinde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Ünlü (2017) yaşlı karakterlerin liderlik özelliklerine vurgu yaparak, zaman zaman problemlerin çözümü noktasında kendilerine danışıldığını, Beland & Mills (2001), Canatan, (2008), İçli (2008) ve Yıldırım (2015) yaşlı bireylerin deneyimlerinden faydalanmanın kuşaklararası yararlarını dile getirmişlerdir. Bunlar; kuşaklararası kültür alış verişinin sağlanması, yaşlı bireylerin tecrübelerini torunları ile paylaşarak onlara yol göstermesi, okul öncesi çocukların farklı yaş grubundan bireylerin farklı davranış şekillerini gözlemlene fırsatı bulmaları, aile içi krizlerde, problem çözümü noktasında yaşlı bireylerin aile üyelerine yardım etmesidir (Demiriz & Arpacı, 2016). Bu durum yaşlı karakterlerin görmüş geçirmiş olmaları, pek çok tecrübeye sahip olup bu tecrübelerini aile çevresiyle paylaşmak ve onlara doğru yolu göstermek istemeleriyle alakalı olabilir.

Yaşlı bireylerin resimli öykülerde daha çok torun, eş ve çocukları ile resmedildikleri belirtilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Korkmaz vd., (2018), Küçükdeğirmenci & Özcan (2010), Beland & Mills (2001) araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Bu durum gün içerisinde yaşlı bireylerin en çok vakit geçirdikleri kişilerin torunları, eşleri ve çocukları olmasından, anne babanın çalışması, torunların dünyaya gelmesi ile yaşlıların büyükanne ve büyükbaba gibi yeni roller kazanmasından çocukların bakım rolünün aile büyüklerinin üstlenmesinden kaynaklı olabilir.

Çalışma sonuçları doğrultusunda öneriler;

Çocuklar için yazılmış resimli öykü kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız olarak yaşlı karakterler ele alınabilir.

Ana karakterleri yaşlıların oluşturduğu resimli öykü kitaplarının sayısı artırılabilir.

Okul öncesi dönemdeki resimli öykü kitapları, yaşlılık kavramı ve yaşlı bireylere yönelik olarak olumlu bakış açısıyla ve doğru tasvirlerle yaşlılık sürecini ele alabilir.

Kaynakça /Reference

- Al Otaiba, S., Connor, C., Lane, H., Kosanovich, M. L., Schatschneider, C., Dyrland, A. K., & Wright, T. L. (2008). Reading first kindergarten classroom instruction and students' growth in phonological awareness and letter naming–decoding fluency. *Journal of School Psychology, 46*(3), 281-314.
- Altan, S., & Tarhan, S. (2018). Büyükanneden Toruna: Yaşamboyu Öğrenme Sürecinde Değer ve Beceri Aktarımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 26-42.
- Anonim (2002). *2001 yılı aile raporu*. T.C. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları. Yayın No:120. Ankara.
- Ansello, E. F. (1977). Age and ageism in children's first literature. *Educational Gerontology, 2*, 55 – 274. <http://dx.doi.org/10.1080/0360127770020305>
- Arnett, J.J. (2016). *Human development: A cultural approach* (2nd edition). Pearson
- Arpacı, F. ve Ersoy, A. F. (2008). *Türk ailesinde yaşlı ve çocuk/torun etkileşimi*. Türk Halkları Edebiyatları II: Uluslar Arası Çocuk Edebiyatı Kongresi. Bakü/Azerbeycan.
- Atmaca, R. N., Gültekin Akduman, G., & Şepitçi Sasrıbaş, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6*(2), 157-173. <https://dx.doi.org/10.47714/uebt.768067>
- Avcı, C., & Erhan, G. (2022). Ageing versus active aging: How old age is represented in children's books. *Educational Gerontology, 48*(4), 145-159. <https://doi.org/10.1080/03601277.2021.2024399>
- Aykan, H., & Wolf, D. A. (2000). Traditionality, modernity and household composition. *Research on Aging, 22*(4), 359-421.
- Beland, R., M., & Mills, T., L. (2001). Positive portrayal of grandparents in current children's literature. *Journal of Family Issues, 22*(5), 639-651.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F., (2012). *Bilimsel araştırmayöntemleri* (13. Baskı). Pegem Akademi Yayınevi.
- Calasanti, T., Slevin, K. F., & King, N. (2006). Ageism and feminism: From "et cetera" to center. *NWSA Journal, 18*(1), 13–30. <https://dx.doi.org/10.2979/NWS.2006.18.1.13>
- Can, B., Kılınççı, E., & Şeker, P. T. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının resimli öykü kitapları ile ilgili tercihleri. *Cumhuriyet International Journal of Education, 11*(1), 240-252. <https://dx.doi.org/10.30703/cije.1022598>
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1*, 62-71
- Crawford, P. (1996). Grandma, what gray hair you have! Confronting ageism in the pages of children's literature. *Teaching and Learning Literature, 6*, 2–9.
- Crawford, P. A., & Bhattacharya, S. (2014). Grand images: Exploring images of grandparents in picture books. *Journal of Research in Childhood Education, 28*(1), 128-144. <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/02568543.2013.853004>

- Crawford, P. A. (2015). Focus on elementary: Rock of ages: Developing healthy perspectives of aging in the elementary grades. *Childhood Education*, 91(5), 395–401. <https://doi.org/10.1080/00094056.2015.1090858>
- Danowski, J., & Robinson, T. (2012). The portrayal of older characters in popular children's picture books in the US. *Journal of Children and Media*, 6(3), <http://dx.doi.org/10.1080/17482798.2011.630741>
- Demiriz, S., & Arpacı, F. (2016). Okul Öncesi dönem çocuklarının büyük ebeveynleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 707-726.
- Donovan, J. (2011). Aestheticizing animal cruelty. *College Literature*, 38(4), 202-217.
- Flamion, A., Missotten, P., Marquet, M., & Adam, S. (2019). Impact of contact with grand parents on children's and adolescents' views on the elderly. *Child Development*, 90(4), 1155–1169. <http://dx.doi.org/10.1111/cdev.12992>
- Harper, S., (2005). Grandparenthood. in M. Jhonson (Ed.). *The Cambridge Handbook of Age And Aging*, Cambridge University Press.
- Hazer, O. (2012). Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 123-141.
- Hollis-Sawyer, L., & Cuevas, L. (2013). Mirror, mirror on the wall: Ageist and sexist double jeopardy portrayals in children's Picture books. *Educational Gerontology*, 39(12), 902-914, <http://dx.doi.org/10.1080/03601277.2013.767650>
- Işık, M. (2017). *Karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler* [Yüksek lisans tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Işıtan, S. (2016). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(4), 471-496. : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9086>
- Iversen, S. M., & Wilinska, M. (2020). Ageing, oldageandmedia: Critical appraisal of knowledge practices in academic research. *International Journal of Ageing and Later Life*, 14(1), 121–149. <https://doi.org/10.3384/ijal.1652-8670.18441>
- İçli, G. (2008). Yaşlılar ve yetişkin çocuklar. *Yaşlı Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 29-38.
- Kaplan, O. (2012). *Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların çocuklarda karakter eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Fatih Üniversitesi.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında karakter kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 60-79.
- Kessler, E., Rakoczy, K., & Staudinger, U. M. (2004). The portrayal of older people in prime time television series: The match with gerontological evidence. *Ageing and Society*, 24(04), 5 31–552.
- King, V., Elder, G.H., & Conger, R.D. (2000). Wisdom of the ages. R. D. Conger & G.H. Elder (Ed.), *Children of the Land: Adversity and Success in Rural America* (pp. 127-148). University of Chicago Press.
- Korkmaz, A., Koyuncu Şahin, M., & Gönen, M. S. (2018). Türkçe ve Türkçe'ye çevrilmiş okul öncesi dönem resimli öykü kitaplarında yaşlılık kavramının incelenmesi. *Inesjournal*, 5(15), 125-140.
- Küçükdeğirmenci, E., & Özcan, E. (2010). *Okul öncesi dönem çocukları için yazılan hikâye kitaplarında Türk Kültürünün yeri*. V. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 13-15 Mayıs.
- Levy, S. R. (2018). Toward reducing ageism: PEACE (Positive education about aging and contact experiences) model. *The Gerontologist*, 58(2), 226–232. <https://doi.org/10.1093/geront/gnw116>

- Maki, H. S., Voeten, M. J. M., Vauras, M. M. S., & Poskiparta, E. H. (2001). Predicting writing skill development with word recognition and preschool readiness skills. *Reading and Writing*, 14(7), 643-672.
- McGuire, S. L. (1993). Promoting Positive Attitude toward Aging: Literature for Young Children. *Childhood Education*, 69(4), 204-210. <http://dx.doi.org/10.1080/00094056.1993.10520933>
- McGuire, S. (2003). Growing up and growing older books for young readers. *Childhood Education*, 79(3), 145-151. <https://doi.org/10.1080/00094056.2003.10522214>
- McGuire, S. L., & Klein, D. A. (2005). Aging education: A national imperative. *Educational Gerontology*, 31, 443-460. <http://dx.doi.org/10.1080/03601270590928170>
- Mendoza, J., & Reese, D. (2001). Examining multicultural Picture books for the early childhood classroom: Possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research & Practices*, 3(2), 2-31.
- Middlecamp, M., & Gross, D. (2010). International daycare and preschoolers' attitudes about aging. *Educational Gerontology*, 28, 271-288.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Sage.
- Monoyiou, E., & Symeonidou, S. (2016). The wonderful world of children's books? Negotiating diversity through children's literature. *International Journal of Inclusive Education*, 20(6), 588-603. <http://dx.doi.org/10.1080/13603116.2015.1102338>
- Moody, H. R., & Sasser, J. R. (Eds.). (2018). *Aging: Concepts and controversies* (9th ed.). SAGE.
- Parsons, T. (1955). *Family, socialization and interaction process*. The Free Press.
- Robinson, T., Callister, M., Magoffin, D., & Moore, J. (2007). The portrayal of older characters in Disney animated films. *Journal of Aging Studies*, 21(3), 203-213. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2006.10.001>
- Robinson, S., & Howatson-Jones, L. (2014). Children's views of older people. *Journal of Research in Childhood Education*, 28, 293-312. <https://doi.org/10.1080/02568543.2014.912995>
- Sciplino, C., Smith, P. K., Hurme, H., Rusek, M., & Bäckvik, P. (2010). Representations of grandparents in children's books in Britain, Italy, Greece, Finland, and Poland. *Journal of Intergenerational Relationships*, 8(3), 298-316. <https://doi.org/10.1080/15350770.2010.498760>
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat* (7. Baskı). Tudem Yayınevi.
- Smorti, M., Tschiesner, R., & Farneti, A. (2012). Grandparents-grandchildren relationship. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 46, 895-898.
- Strasser, J., & Seplocha, H. (2007). Using Picture books to support young children's literacy. *Childhood Education*, 83(4), 219-224.
- Ünlü, A. S. (2017). *Toplumsal cinsiyet rolleri bakımından TRT çocuk kanalında yayımlanan çizgi filmler* [Yüksek lisans tezi]. Erzincan Üniversitesi.
- Van Kleeck, A. (2008). Providing preschool foundations for later reading comprehension: the importance of and ideas for targeting inferencing in storybook-sharing interventions. *Psychology in the Schools*, 45(7), 627-643.

- Vauclair, C. M., Rodrigues, B. R., Marques, S., Esteves, C. S., Cunha, F., & Gerardo, F. (2018). Doddering but dear ... even in the eyes of young children? Age stereotyping and prejudice in childhood and adolescence. *International Journal of Psychology*, *53*(1), 63–70. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/ijop.12430>
- Yahyaoğlu, R. (2013). *Yaşlanma ve zaman algısı* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Yakar, Y. M., & Yılmaz, H. D. (2019). Çocuk kitaplarında yaşlı karakterler. *ZfWT*, *11*(1), 165-183.
- Yasa, F. (2021). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında yaşlılığın temsili: Televizyon reklamları üzerine bir araştırma. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, *38*, 222-241. <https://doi.org/https://doi.org/10.17829/turcom.930934>
- Yıldırım, F. (2015). Çocukların dünyasına yaşlıları dahil etmek: “Okul temelli kuşaklararası dayanışma modelleri. *TSA*, *19*(1), 275-296.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2016). Kurgusal nitelikli çocuk kitapları ve karakter eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. *4*(3), 311-325.
- Yim, D., Park, W., Kim, S., Han, J., Song, E., & Son, J. (2019). An eye-tracking study of picture book reading in preschool children with and without language delay. *Commun Sci Disord*, *24*(2), 299-316. <https://doi.org/10.12963/csd.19621>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The early childhood period has a critical significance for the children's development. This is a period when children begin to understand the world they live in, to interact with their peers and other adults, and to learn the culture and values of the society they live in (Atmaca, Gültekin-Akduman & Sarıbaş, 2020). It is necessary to create learning environments equipped with rich stimuli from the early years, allowing learning by doing-living and to provide stimuli that address different senses of the child as much as possible. One of the stimuli offered to children are illustrated storybooks (Can, Kılıncı & Şeker, 2022). Illustrated storybooks enable children to understand and interpret events through characters, and also serve as a powerful tool for transferring cultural knowledge, values and beliefs (İştan, 2016). In illustrated stories, adult characters should be included in order to provide children with exemplary behaviours (love for siblings, respect for the elderly) (Karataş, 2014). Spending time with children and grandchildren makes the lives of elderly parents meaningful and the love of grandchildren has a special place for them. In the Turkish society, having grandchildren, helping to take care of them and spending time with them are important for elderly parents. In families where both parents are employed, elderly individuals taking care of children or taking care of children after school contributes positively to the development of children (Hazer, 2012). The important roles of elderly individuals in the social structure are taking their grandchildren for a walk, telling them fairy tales, taking them to the park and making them play (Arpacı & Ersoy, 2008). In addition, elderly individuals mediate between parents and children in the family, help to ensure the transfer of culture and thereby touch the lives of children (King, Elder & Conger, 2000). In the social structure, individuals or groups are marginalised, generalised and discriminated because of their ages (Avcı & Erhan, 2022; Calasanti, Slevin & King, 2006). The common negative attitudes towards the elderly in society are that they are lonely and depressed, that they do not have family and close friend relationships, that they look alike in appearance, and that they are weak, sick, and in need of care (Avcı & Erhan, 2022). Children's attitudes towards older individuals can be positive or negative (Flamion, Missotten, Marquet & Adam, 2019; Vauclair, Rodrigues, Margues, Esteves, Cunha & Gerardo, 2018). The definitions of old age in mass media affect children's attitudes and perceptions towards the elderly (Kessler, Rakoczy & Staudinger, 2004). These attitudes and perceptions (Robinson, Callister, Magoffin & Moore, 2007), which are acquired from different sources (such as illustrated stories and media tools), cause children to form long-term beliefs about the elderly and aging in their future lives (Hollis-Sawyer & Cuevas, 2013). As a result of the decrease in mutual interaction between generations, the increase of undesirable values in society becomes inevitable. In order to sustain social values and strengthen intergenerational relations, illustrated storybooks should be used in educational environments (Arpacı & Ersoy, 2008; Hazer, 2012). As long as children have positive attitudes towards the concept of ageing and elderly individuals, they will be able to reach the virtue of living humanely and freely and being happy, which is the right of all individuals in society. Therefore, carefully selected illustrated storybooks will provide an opportunity to develop positive attitudes towards ageing (McGuire, 1993).

2. METHOD

The research, which was conducted to examine how the elderly characters in illustrated storybooks are presented, is a qualitative study. The document analysis method was used in the study. The data of the study were determined by the criterion sampling, one of the purposive sampling methods. In this context, the compatibility of illustrated storybooks with preschool children and the inclusion of elderly characters

in storybooks represent the criteria of the study. 23 of the storybooks selected according to the criteria were translations and 35 were domestic publications.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In the study conducted to examine how the elderly characters in illustrated storybooks are presented, it was determined that elderly individuals were mostly named as grandmother/grandma or grandfather/grandpa. In the same way, Korkmaz et al. (2018) and McGuire (1993), Danowski & Robinson (2012) stated in their studies that elderly individuals in illustrated storybooks are generally represented as grandmother, grandfather, grandma, grandpa and granny. It was determined that the elderly female characters generally wore dresses, skirts, and sweaters as clothes, while the male characters wore trousers, shirts, and sweaters; the women wore glasses, aprons, jewellery, bags, and hair accessories, while men wore glasses, hats, and ties as accessories; the women's hair was generally white and in buns, while the men's hair was white, short, and tacky. Similar to the current study, Avcı & Erhan (2022) Danowski & Robinson (2012) stated in their studies that elderly characters are generally depicted as white-haired and balding in illustrated storybooks. Also, Korkmaz et al. (2018) and Crawford (1996) revealed in their studies that the most commonly used accessory of both male and female elderly characters is glasses while Crawford & Bhattacharya (2014) revealed that the hair of female elderly characters is white, in the form of a bun and the most commonly used accessories of both sexes are glasses and aprons. When we look at the places where the elderly female characters are pictured, it is determined that they are mostly occupied with domestic work and that elderly male characters are involved in gardening. It is noted that the studies of Crawford (1996), McGuire (2003), Korkmaz et al. (2018) and Ünlü (2017) conducted in the literature show similar results. In his research, Yasa (2021) stated that elderly women are generally presented passively in the mass media in the role of grandmother, parent or spouse at home, and Arnett (2016) stated that in old age, men cannot maintain these features as before due to the fact that their dominant features become more flexible and their physical strength decreases. When we look at the actions performed by the elderly characters, it is seen that they usually play games with their grandchildren, do housework, look after the children and are busy with gardening. This result is in line with the findings of Ünlü (2017) that elderly individuals are busy with housework and with the findings of Avcı & Erhan (2019) and Yakar & Yılmaz (2019) that grandfather/grandpa characters play games with their grandchildren and take them to the park. The fact that elderly characters have caring, wise, problem-solving and advising role characteristics, is among the results of the research. When the literature is analysed, there were studies supporting the findings of the research. Ünlü (2017) emphasised the leadership characteristics of elderly characters and stated that they were consulted from time to time at the point of solving problems while Beland & Mills (2001), Canatan (2008), İçli (2008) and Yıldırım (2015) mentioned the intergenerational benefits of learning from the experiences of elderly individuals. It is stated that elderly individuals are mostly pictured with their grandchildren, spouses and children in illustrated stories. This finding of the study is in line with the findings of Korkmaz et al. (2018), Küçükdeğirmenci & Özcan (2010), Beland & Mills (2001).

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasındadır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1. yazarın araştırmaya katkı oranı %50, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, veri analizi

Yazar 2: Verilerin toplanması, raporlaştırma

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı yer almamaktadır. Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.